

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izvenredni ponedeljke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravišтво: Mariljin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Brez obstojne upravičenosti.

V svojem uvodniku z dne 12. t. m. smo napisali sledeče: »Samo stranke, ki vnašajo v javno življenje kako posebno misel, imajo pravico do obstoja. Dokler je bila demokratska res jugoslovenska stranka, je bila močna stranka. Ko je zavrgla jugoslovenstvo, ko je postala iz JDS samo DS, tedaj je izgubila tudi eksistenčno upravičenost.«

Z zadoščenjem moramo konstatirati, da ni »Jutro« niti polzkušilo odgovoriti na naše trditve, temveč, da si skuša pomagati samo z zofističnim protivprašanjem, češ kakšno obstojno upravičenost pa imajo potem NNS, NSS in SKS, ki da so vendar tudi brez svoje posebne misli.

Nismo v tem žalostnem položaju kakor »Jutro«, da bi si morali skušati pomagati z zofizmi, temveč smo nasprotno v prijetnem položaju, da moremo podati na Jutrovo zofistično vprašanje točen odgovor.

Posebna misel, spificum NNS je razviden iz njenega postanka. Ko je prišlo na dan, da si dovoljujejo gotovi demokratski voditelji metode, ki med gentlemani niso običajne in ko se je moralo konstatirati, da načelstvo demokratske stranke odobrava negentlemanske korake, tedaj je nastala NNS, kot protest poštenjakov, ki niso hoteli slediti demokratski stranki na nekorektni poti. Poštenost je zato spificum NNS in to je tako odlični spificum, da je vsaki stranki v čast in da daje zlasti v sedanjih popreobratnih časih stranki s tem spificumom ne samo pravico, temveč nujnost do obstoja. Ali pa mar hoče reči »Jutro«, da nam ni potrebno stranke, ki ne pozna kompromisa z nepoštenostjo.

In NSS? Odlična posebnost narodnosocialističnega programa je v tem, da hoče ustvariti med narodnostjo in socializmom oni zlat most, ki bi bil vez med nacionalizmom in socializmom. Pri večjih narodih je ta misel že zdavnaj uveljavljena in ravno sedanja laburistična vlada na Angleskem je najbolj očiten dokaz, da je samo tisti socializem pravilen, ki nikdar ne pozablja na interese nacije. Pri nas Slovenih pa žal ni tako. Ze v predvojni časih so smatrali socialistične organizacije za edino pravilno, če z internacionalističnimi utopijami ubijajo nacionalni čut. Kaj smo vsled tega trpeli na naših mejah, koliko ljudi smo vsled tega izgubili v Trstu, na Koroskem in na Štajerskem, v Vestfaliji, itd. ve vsakdo, celo slavno »Jutro«. In danes ni še skoraj nič boljše. Kje imate delavsko organizacijo, ki bi delovala tudi v nacionalnem pogledu? Katera socialistična stranka se udeležuje v naših narodno obrambnih in kulturnih društvi? Ali ste že pozabili sramotno glasovanje v ljubljanskem občinskem svetu, ko so razven NSS in obč. svet. Tokana vsi socialisti z vehemenco nastopili proti Jugoslovenski Matici, oni Jugoslovenski Matici, ki podpira samo reveže, ki se je prva spomnila vestfalskih rudarjev!

Ali je po teh dejstvih še treba govoriti o potrebi narodne in socialistične delavske organizacije?

Ali pa more morebiti tvegati »Jutro« drzno laž, da se je NSS izneverila tej svoji visoki misli.

Naravnost osmešilo pa se je »Jutro«, ko je vprašalo, kakšno posebno misel ima SKS. Zlasti sedaj, ko je SKS ofielno v Savezu zemljoradnikov! Od vseh socialističnih misli je danes misel agrarnega socializma pač najmodernejša in najsocialnejša. Zao igra tudi v vseh modernih državah ta misel vedno odličnejšo vlogo. Ni treba spominjati niti na Švico in germanske države, zadostuje, da omenjamo slovanske narode, kjer so ravno agrarno - socialistične stranke spas države. Kaj bi bilo na Čehoslovaškem, da ni Švehle, kaj bi bilo na Poljskem, da niso Vitoševi knetje zrušili boljševiške ofenzive in kaj je na Bolgarskem, ker je padel Stambolijski! Ali je treba še o tem posebej govoriti?

NNS, NSS, SKS, vsaka od th strank vnaša v javno življenje svojo posebno misel, le demokratska stranka je svojo misel zatajila, to je — prodala. Zato propada na vsi črti, zato je stranka

Radičevski mandati verificirani. Pred prihodom Radičevcev.

Beograd, 13. marca. (Z) Na današnji seji narodne skupščine so bili verificirani vsi mandati poslancev HRSS, katerih verifikacija je bila predvčerajšnjem sprejeta v verifikacijskem odboru. Vsa skupščina je ta čin pozdravila. Pričakuje se, da pridejo poslanci HRSS, še ta teden v Beograd.

Beograd, 13. marca. (ML) Jugoslovenski in muslimanski klub sta dobila danes proti večeru brzojavko iz Zagreba od vodstva HRSS, da odpotuje jutri zvečer z brzim vlakom v Beograd petdeset radičevskih poslancev, in sicer onih dvajset, katerih mandati so že overljeni, potem deset onih, čijih poverilnice ima v rokah musliman dr. Behnen in končno še dvajset poslancev, za katere prinese dr. Maček pooblastila s seboj in jih izroči predsedništvu skupščine. Overljeni poslanci gredo takoj v skupščino, glede ostalih pa se bo šele sklepalo, ker imajo po poslovniku tudi oni pravico, da pridejo v zbornico in da govore o svoji stvari, samo glasovati ne smejo, dokler niso njihovi mandati verificirani. Nocoj bi imeli odpotovati v Beograd oni radičevci, čijih mandati so že verificirani, pa so odložili vožnjo, ker hočejo priti v prestolico z ostalimi tridesetimi skupaj. Kakor se doznava iz zanesljivega vira, so pripravljani tudi ostali Radičevi poslanci, 15 po številu, da se odpeljejo v Beograd, ko bo potreba in pride poziv od bloka.

Naša vlada in Bolgarska. Seja ministrskega sveta.

Beograd, 13. marca. (ML) Nocoj je bila seja ministrskega sveta, na kateri se je predvsem razpravljalo o političnem položaju. Kabinet je ugotovil, da je postal njegov položaj vsled prihoda radičevcev zelo labilen in da je možen njegov padec vsak dan. Kljub temu zatrdjuje radikali, da ostanemo na krmilu, dokler ne pridejo radičevci v parlament, ne nrišejejo in jih ne preglasujejo.

Zunanji minister dr. Ninčić je poročal o razmerah v Bolgarski na podlagi informacij, ki jih je dobil od našega poslanika v Sofiji Rakića. Akcija bolgarske vlade proti makedonstvujušim je le krinka in da Cankov preganjanje le zemljoradnike in komuniste, ki so baš njegovi nasprotniki. Zadnje dni je začela bolgarska vlada zapirati celo razne komunistične zadruge, češ da so protidržavne organizacije. Ugotovilo se je, da je med 99 doslej aretiranimi osebami le en sam član makedonstvujuših, bodisi ker gre za sporazumno aretacijo, bodisi, da gre za člana, kate-

Opozicijski blok izjavlja, da je sedaj glavni del njegovega posla izvršen in da je njegov uspeh zagotovljen.

Beograd, 13. marca. (ML) Politični položaj je še vedno normalen, ker vse pričakuje dogodkov, ki morajo nujno nastopiti za vlado in za opozicijo. Kabinet rešuje še vedno svoje tekoče posle in one v nar. skupščini. Vlada je trdno odločena ostati na krmilu, dokler ne pride v Beograd zadostno število radičevskih poslancev in je opozicija ne preglasuje. Opozicijski blok čaka, da pridejo radičevci v Beograd, nakar bo začela enotno akcijo. Vsa pozornost je sedaj obrnjena na Zagreb.

Politični položaj.

Beograd, 13. marca. (ML) Vest, da pride v soboto v Beograd petdeset Radičevskih poslancev, je naravno izzvala veliko razburjenost v političnih krogih in radost v opoziciji. Radikali se smatrajo, da jim preti neposredna nevarnost, vendar govore, da niče ne ve, kako se bo stvar razvila. Priznavajo, da bo morala vlada g. Pašića preiti ali slej odstopiti. Radikali upajo, da dobi Pašić zopet mandat za sestavo nove vlade in da pridobi zase eno ali drugo izmed strank opozicijskega bloka, morda pristaše Pribečevića ali dr. Korosca.

reka Cankov ni bil gotov. Na Bolgarske vlada velika zmeda, posebno v Sofiji. Naša vlada je sklenila, da naj poslanik Rakić sporoči bolgarskemu kabinetu, da smo pripravljani v zaščito naših pravic storiti potrebne korake, ki gotovo ne bodo prijetni za Bolgare in da bomo po potrebi tudi zasedli nekatere bolgarske kraje.

Otvoren kredit.

Na koncu se je bilo odobrenih nekaj kreditov, in sicer 900.000 dinarjev za vzdrževanje bogoslovij, 72.000 za gradbo skladišča monopolne uprave, en milijon za orožništvo, 250.000 trgovinskemu ministrstvu za razširjenje mojstrskih tečajev, 250.000 ministrstvu prosvete za potne in selitvene stroške, 90.000 ministrstvu ver kot honorar za izpolnitve verske zakonodaje, 275 tisoč delegacij v Ljubljani za materialne izdatke in končno 500.000 dinarjev za podporo med vojno porušeni cerkvam.

Pogreb Vilima Bukšega.

Zagreb, 13. marca. (Z) Danes popoldne so pokopali v Zagrebu Vilima Bukšega, bivšega ministra za prehrano, predsednika Saveza grafičnih radnikov in generalnega ravnatelja »Osrednjega urada za zavarovanje delavcev«. Njegovo truplo je bilo položeno na mrtvaški oder v dvorani grafične organizacije. Pogreb se je vršil ob ogromni udeležbi delavstva in zastopnikov raznih korporacij. Med pogrebom je delo v Zagrebu počivalo. Po ulicah, kjer je šel sprevod, so bile trgovine zaprte. Na čelu spreveda so nosili okrog 50 venecov raznih strokovnih delavskih organizacij in institucij. Spreveda so se udeležili tudi delegati iz province. Iz Ljubljane so bili zastopniki okrožnega urada za zavarovanje delavcev in vseh socialnih institucij. Za krsto je stopalo sorodstvo, za sorodstvom pa glavni funkcionarji grafičnih delavcev. Udeležili so se pogreba tudi zastopniki ci-

brez obstojne upravičenosti. To se vidi najlepše danes, ko tudi najbolj pravo-veren demokrat ne ve, ali sme biti za ustavo, ali pa mora biti proti njej.

Netopirstvo je danes edina posebna misel demokratov, ki pa ji med treznimi ljudmi ne daje obstojne upravičenosti.

vilnih oblasti s pokrajinskim namestnikom dr. Cimičem na čelu. Beograjski ministrski svet je zastopal dr. Gojković, ki je v imenu vlade položil na oder krasen venec s trakovi v državnih bojah. Od pokojnika so se poslovili zastopniki splošne delavske zveze, grafičnih organizacij in drugi. Pred domom Saveza grafičnih radnikov in pred domom glavnega radniškega Saveza so fanfare igrale žalostinke. Pred temi poslopji, kakor tudi na grobu so zapeli nagrobne pesmi.

ODLOŽITEV KONGRESA DEMOKRATSKE STRANKE.

Beograd, 13. marca. (Z) Demokratski poslaniški klub je odgodil na kasnejši čas sejo širšega glavnega odbora in kongres stranke, ki je bil sklican za 16. marca.

LIST ZA LISTOM PADA...

Beograd, 13. marca. (Z) Demokratski klub je poslal predsedništvu skupščine dopis, v katerem prosi, da se iz demokratske liste v posameznih odborih črtata poslanca Gligorije Anastazijević in Rajko Arsić, ker nista več člana demokratske stranke.

OBČNI ZBOR ZAGREBSKE BORZE.

Zagreb, 13. marca (Z) Zagrebska borza bo imela 29. marca ob 10. uri dopoldne svoj redni letni občni zbor.

Venizelosovo pismo Kafandarisu.

Atene, 13. marca. (Z) Listi so objavili Venizelosovo pismo, ki ga je dne 4. marca pisal Kafandarisu. Venizelos je v tem pismu izjavil, da je bil prevarjen, ko se je pustil prepričati, da more svoji državi kaj koristiti. Njegovi politični nasprotniki so ga obdolžili, da je izposloval v novembru 1920. usmrtilitev

nekaterih ministrov. Njegovi prejšnji sodelavci so mu odpovedali podporo v njegovi politiki. Navzlic temu bi rad nadaljeval borbo, toda ne dopušča mu tega zdravje. Zato je prisiljen, da se za nedoločen čas umakne iz političnega življenja.

Predlog invalidskega zakona.

Beograd, 13. marca. (ML) Minister za socialno politiko dr. Peleš je danes popoldne sprejel novinarje in jim podrobno orisal načrt invalidskega zakona, ki ga je predložil narodni skupščini v pretres. Prosil je predsednika zbornice Jovanovića, naj se o tem zakonskem načrtu razpravlja v zakonodajnem odboru po skrajšanem postopanju zaradi njegove nujnosti in važnosti.

Minister je dejal, da predloženi zakonski načrt ne predvideva samo invalidne onim invalidom in njihovim svojcem za one osebe, ki so padle in izginile v vojni ali umrle za vojnimi posledicami, ali pa postale več ali manj nesposobne za nadaljnje delo, ampak tudi za invalide v morebitnih bodočih vojnah, tako da bo imel zakon trajen značaj in ne bo veljal samo za preteklost, na katero se seveda v prvi vrsti nanaša. Zakon vsebuje določbe za vse vojne invalide od balkanske vojne dalje, t. j. od 1. 1912 dalje.

Zakonski načrt predvideva polovične invalide, čijih delazmožnost se je znižala za 20 — 40 odstotkov, težke invalide s 50 — 70 odstotno nezmožnostjo in na popolne invalide z 80 do 100 odstotno delazmožnostjo. Polovični invalidi dobivajo po zakonskem predlogu po 600 dinarjev letno za moštvo; pri kaplarjih se zviša invalidnina za 5 odstotkov, pri podnarednikih za 15 odstotkov in pri narednikih za 20 odstotkov. Nižji aktivni in rezervni častniki ter vojaški uradniki dobivajo po 945 dinarjev letno, višji pa po 1350. Težki

invalidi: moštvo po 1440, nižji častniki in vojaški uradniki 1890, višji pa 2700 dinarjev na leto. Popolni invalidi: moštvo po 2400, nižji častniki in vojaški uradniki 3150, višji pa 4500 dinarjev letno. Aktivni in rezervni častniki, ki nimajo deset službenih let, imajo pravico do pokojnine.

Razen invalidnine majo po zakonskem načrtu invalidi tudi pravico do dodatkov za zakonsko ženo, ki znaša eno osminko njegove invalidnine, kakor tudi za vsakega otroka iz veljavnega zakona. Gre jim tudi doklada za vsakega roditelja po 300 dinarjev letno, za oba skupaj pa po 450 dinarjev. Invalidnina za vdove je dvojna: one vdove, ki so nad 40 let stare in ki so nesposobne za vsak drug zaslužek, dobivajo dvojno doklado. Tudi vdove imajo pravico do doklad za otroke. Pravico do invalidnine si pridobi invalid s trenutkom, ko je razrešen vojaške dolžnosti. Invalidi, ki so dosegli 60 let starosti, prejemajo polno invalidnino in vse doklade.

Zakonski načrt predvideva nadalje ustanovitve upravnih invalidskih oblastev. Najvišja instanca je vrhovno invalidsko sodišče v Beogradu. Zakon vsebuje tudi določbo o ustanovitvi posebnega fonda, za katerega se stekajo dotacije državnega proračuna za leto 1922 — 23, potem letne zneske in proračuna po dva milijona dinarjev, dohodki iz razredne loterije, prostovoljni prispevki itd. Ta sklad naj služi za potrebščine invalidov.

Stanovanjski zakon.

Beograd, 13. marca. (ML) Minister za socialno politiko dr. Peleš je govoril danes pri sprejemu novinarjev o stanovanjskem zakonu, ki preneha z 31. decembrom t. l. Ministrstvo zbira sedaj samo podatke o tem vprašanju.

Po mnenju ministra se mora stanovanjsko vprašanje rešiti čim prej in sicer postopoma, ker bi hitra rešitev izzvala sicer velike težave in zmešnjavo. Samo po sebi je umevno, da se mora rešiti to vprašanje potom zakonodaje. Iz previdnosti je dr. Peleš zahteval za slučaj, da ne bi narodna skupščina sprejela novega stanovanjskega zakona, ki

predvideva postopno ureditev stanovanjskega razmerja med hišnimi lastniki in najemniki, do dneva, ko poteče sedanj zakon, od finančnega ministra dr. Stojadinovića, naj se v finančni zakon vstavi določba, da se sedanj stanovanjski zakon podaljša za dobo trajanja finančnega zakona o državnem proračunu za leto 1924-25, t. j. do 31. marca 1925, torej za nadaljnje tri mesece. Na ta način bi se ohranila kontinuiteta za primer, ako ne bi narodna skupščina mogla še letos sprejeti novega stanovanjskega zakona. S tem pa ni rečeno, da se to ne bo zgodilo.

Novi kalif.

Jeruzalem, 13. marca. (Reuter) Kralj Husein je sprejel kalifat.

Poraz angleške vlade.

London, 13. marca. V spodnji zbornici je vlada predložila dnevni red, v katerem zahteva, da se seja nadaljuje do 11. ure in da zbornica na seji razpravlja o proračunu za vojsko. Dnevni red je bil z 234 proti 207 glasovom odklonjen. Poraz vlade so na klopet konservativcev sprejeli s klici: »demisijo!« Vlada pa poraza ne smatra za tako važnega in zato poraz ne bo imel za posledico ostavi.

Razpust nemškega državnega zbora.

Berlin, 13. marca. (K) Državni zbor je bil razpuščen. Čitanje naredbe o razpustitvi so na desnici sprejeli s pritrdjevanjem. Predsednik Lobe je nato zaključil sejo.

RUSIJA IN KITAJSKA.

Peking, 13. marca. (Havas) Kitajska je pripravljena priznati de jure rusko sovjetsko vlado, ako izprazni Mongolijo.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 13. marca. Vremenska napoved za 14. t. m.: Nekoliko boljše vreme, večinoma jasno, hitranji mraz, podnevi nekoliko nad ničlo.

Borzna poročila.

Beograd, 13. marca. Devize. Dunaj 0.1152—0.1154, Bukarešta 43.50—44. Budimpešta 0.095—0.105, London 349.25—349.50, Pariz 343—345, New York 81.15—81.25, Milan 345.50—345.75, Praga 235—235.45, Zeneva 0—1405.

Zagreb, 13. marca. Devize. Dunaj 0—0.1155, Budimpešta 0.125—0.13, London 344—345.50, New York 81.375—81.50, Italija 350—350.50, Pariz 345—347.50, Praga 236.25—236.50, Curih 1409—1412.50, Valute. Dolarji zaključek 80.125, italijanske lire, zaključek 341.50.

Curih, 13. marca. Beograd 7.20, New York 578, London 24.85, Pariz 24.85, Milan 24.55, Praga 16.755, Budimpešta 0.0080, Bukarešta 3.05, Sofija 4.15, Dunaj 0.00815.

Dunaj, 13. marca. Devize. Beograd 872—876, Berlin 15.50—16.10, Budimpešta 0.90—1, Bukarešta 367—369, London 304.500—305.500, Milan 3034—3046, New York 70.935—71.165, Pariz 2992—3008, Praga 2051—2061, Sofija 488—492, Curih 12.275—12.325. — Valute. Dolarji 70.860—71.260, bolgarski levi 466—474, nemške marke 14.70—15.30, funti 302.700—304.300, francoski franki 2955—2085, lire 3050—3050, dinarji 567—573, romunski lei 362—366, švicarski franki 12.210—12.290, češkoslovaške krome 2034—2050, madžarske krome 0.87—0.97.

Praga, 13. marca. Beograd 43.625, Dunaj 4.95, Berlin 7.935, Rim 150.50, avstrijske krome 4.95, lire 152.25, Budimpešta 5, Pariz 152.25, London 150.55, New York 35.10, Curih 611.50.

Berlin, 13. marca. (V milijonih mark.) Beograd 5.38, Dunaj 6.08, Milan 17.96, Praga 12.21, Pariz 18.10, London 18.105, New York 4.19, Curih 72.82.

Naša štednja.

Da si napravimo približno sliko o stanju naše štednje, smo zbrali nekaj podatkov o hranilnem prometu kranj-

Še manj razveseljava je slika, rko primerjamo prištednjo v posameznih povojnih letih s prištednjo iz l. 1913. Ako se poslužimo curiških tečajev in ne vpoštevamo lahnega padca švicarskega franka napram dolarju (razlika, ki za naš primer ni načelne važnosti) ter pre računamo vsote posameznih let po valutnem indeksu (koncem leta 1920: 5.55 K, leta 1921: 12.82 K, leta 1922: 18.52 K, leta 1923: 15.50), vidimo, da so znašale prištednje

koncem	predvoj, zl. Din
leta 1913	126.373.000
leta 1920	16.527.000
leta 1921	11.837.000
leta 1922	8.886.000
leta 1923	10.758.000

škoda, ki jo je povzročila stavka, je velika na obeh straneh; vendar je gotovo občutnejša na strani podjetij, bank. Stavkalo je v celoti 22.000 uradnikov ter je na ta način odpadlo 2.594.000 delovnih ur. Za vse te ure morajo banke vseeno plačati uradništvu plačo, kakor da bi slednje delalo; ker pa bo za obvladanje zastalega dela potrebno veliko število nadur, ki so dražje, bo torej ta izguba za banke precejšnja. Na drugi strani pa so nekaj izgubili tudi uradniki. Ne more se sicer trdit z gotovostjo, da-li so bili izdatki uradništva med stavko večji, kakor običajno, ali ne. Gotovo je, da je velik del uradništva svoje izdatke takoj ob pričetku stavke močno reducirail. Nasprotno pa so se izdatki mestoma celo pomnožili, kajti sestanki, zborovanja itd. so v zvezi s prostim časom tudi precej stali. Glede nadur, ki jih za časa stavke uradništvo ni vršilo in torej ne dobi plačanih, cenijo izgubo uradništva na približno 1,32 milijard svatr. kron.

Gorenja tabela prikazuje obnem kake škode je vojna nanela malim vlagateljem, celemu srednjemu stanu in hranilnicam, ki poleg tega z odpisovanjem avstro-ogrskih vojnih posojil še vedno niso pri kraju, sfg.

Stavka je sedaj končana. Obe strani sta morali popustiti od svojih prvotnih zahtev, toda škoda, ki jo je stavka povzročila, je za banke mnogo večja. Zelo dvomljivo je, če je bila stavka potrebna, kajti morda pa bi bilo vendarle mogoče najti pot, da se materialne in načelne difference izgladijo brez stavke. Danes je tudi v Avstriji večina uverjena, da je krivda na obeh straneh; skoro pa smemo trditi, da je več krivde na strani bančnih ravnateljev kot zastopnikov bank, ker ti radi svojih bančnih plač in diet — ki so tako velike, da se jih banke boje objaviti javnosti — nimajo razumevanja za ostale uslužbence in njihove potrebe. Seveda se ravnateljem ni bilo treba bati kake škode radi stavke — kajti njihovi prejemki ostanejo isti — pač pa se bo stavka poznala v — dividendah akcionarjev. Ti bodo plačali velik del stroškov stavke, ker menda ne bo bilance, kjer bi posledice stavke ne prišle do izraza.

ZIVINA.

Praga, 11. marca. (Mesni trg.) Ovce 12 do 16, teleta 10 do 15, koze 8 do 12, domače svinje 13 do 14, danske 12 do 15, švedske 14, volí prednji del 10 do 13, zadnji 12 do 15,50, biki 12 do 14, krave prednji del 8 do 11, zadnji 10 do 13.

UMETNA GNOJILA.
Zagreb, 11. marca. Trg postaja vsakdan živahniji. Povpraševanja prihajajo zlasti iz Dalmacije in Srbije. Cene v glavnem nespremenjene: Apenni dušik 320 do 330 za 100 kg, kajatit (12 do 15%) 70 do 75. Tomaževa žlindra (17 do 13%) 160 do 180, kalijeva sol (10%) 160 do 165, superfosfat (16%) 130 do 140 dinarjev.

ŽITO.
Budimpešta, 11. marca. (V tisočih
madž. kron.) Pšenica 318 do 332,5, rž 265
do 270, ječmen za krmu 290 do 310, za pivov-
arne 350 do 380, oves 260 do 270, koruza
250 do 260, otrobi 180 do 185, lucerna 8
do 9.

✕ **Českoslovaška žetev 1923.** Českoslovaški statistični urad je izdal podatke o lanskolletni žetvi v Českoslovaški. Po tej statistiki je bila lanskoletna žetev v Českoslovaški mnogo povoljnejša, kakor prejšnja leta. Dala je 8,6 mili metrskih stotov zimске pšenice, 1,2 mili, stotov letne pšenice, 13,3 mili, stotov zimske rži, 0,2 mili, stotov letne rži, 11,8 mif, stotov letnega ječmena, 13,3 mili, stotov ovs, 2,6 mili koruze. Letina znožnega krompirja je dala 16 mif, zimskega pa 60,5; žetev sladkorne pese pa je poskočila na 60,2 mili, metrskih stotov.

× 44. redni občni zbor »Kmetске posojilnice ljubljanske okolice«. R. z. z. n. z. v Ljubljani se je vršil dne 12. marca t. l. Bilančne postavke dokazujejo ponovno, da se je zavod razvil v največji in najljubši zavod svojega ustroja ne le v Sloveniji, temveč v celi naši kraljevini. Upravno imetje se je dvignilo na Din 74.096.096,75. Razveseljav je za čas splošne tesnoti na denarnem trgu lanskeletni prirastek po Din 11.577.049,96 pri hranilnih vlogah, ki so izkazale dne 31. decembra 1923 Din 59.192.855,97. Iz poročila ravnanstva posnemamo, da je zavod, zvest svojim starim tradicijam izdatno koristil domačemu gospodarstvu in največji dobič. Obdržal je čim kulturnejšo obvestno mrežo pri kreditih in v kritičnem času minulega leta ni brezobzirno omejeval ter odpovedoval in tirjal posojil, ki so dosegla vsled tega Din 61.454.124,02. Da se je omogočilo to stanje, se je posluževal zavod reeskompta pri »Narodni banki«, ki je znašal dne 31. decembra 1923 Din 6.755.000,—, a ga zavod posej stalno in znatno znižuje. Čisti dobiček je dosegel Din 907.846,89. Po pripisu novih dotacij iz dobav so dosegli rezervni zakladi Din 1.469.624,98. K znižani postavki lastnih vrednostnih listin po Din 8.855.887,50 se ponovno povdajata, da vsebuje ista izključno le prvotarne češke in jugoslovanske papirje in da so odpisana vsa vojna posojila in vsi avstrijski in orskri papirji. Nizke bilančne postavke zavodovih nepremičnin na najboljših prometnih mestih v Ljubljani, nudijo med drugim tudi lajkou dokaz solidne in trdne zgradbe zavoda. Število deležnikov se je zvišalo na 4235. Denarni prirastek je dosegel Din 457.384.198,80. V obče koristne narodne namene je določil občni zbor Din 60.000,—. Zavod je zmagovito prestal dobo splošne denarne krize preteklega leta, ki je dosegla sredi jeseni svoj višek. Nagel in visok porastek hranilnih vlog ter izdatno povračevanje posojil zlasti v prvih dveh mesecih tekočega leta 1924 pa opravičuje zavest, da je denarna tesnota vsaj na ožjem domačem trgu trajno premagana. — Predsednikom je bil izvoljen Ivan Knez, velicelec in posestnik v Ljubljani; v upravni svet pa Andrej Sarabon, velicelec in posestnik v Ljubljani, Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani, Fekš Stare, veleposestnik na Kolovcu ter Anton Pogacnik, posestnik v Sp. Šiški; v nadzorstvo pa Ivan Rus, veleposestnik na Grosuplju, Alojzij Vodnik, posestnik v Ljubljani ter Josip Šusteršič, veleposestnik v Senčici.

Iztrebljevanje račic.

Račice je na Novi Gvineji in na Arishkih otokih več vrst; nekatere so majhne, druge pa precej velike. Živa v tropičnih pragozdovih in so primeroma zelo plahe, vendar pa jih to ne obvaruje pred posrebeljo. Odzvoj jo v Evropi in Ameriki zaslovesilo njihovo krasno perje in postalo mnogim iskani in drago plačevani okras damskih klubov. So je prileta na Novi Gvineji divja gorila za temi pitavci. Z vseh strani so prišli razni pustolovci, ki so se lotili loviti račice, od teh pa so spoznali njihovo ceno tudi domačini in tako imajo pitce nikjer več miru. Na tisoče in tisoče se jih pobije vsako leto, tako da jih v obrežnih pasovih sploh ni več in jih moralo lovci iskati le še v notranosti velikkonskih novogvinejskih pragozdov. Če ne bodo vladeli, katerim pripada Nova Gvineja, pač zastonj tle, jih bo lakomnost po denarju in nečimernost evropskih dam v doglednem času popolnoma pokončala.

Lov na račice je precej naporen, posebno za Evropejce, ki težko prenašajo topično podnebje in le z največjim naporom vzdrže v pokrajinah, kjer razsela strašna malarija. Rozen tega pa tudi niso varni pred domočini, ki ne vidijo radi, da jim tuji odločeni zaslužek in jih radi tega. Če le morejo, pobijejo in — poleda, kajti novogvinejski Pampanci so v notranosti še vedno kanibali. Težkoče povečuje še plahost pitje. V bližino jim ni mogoče priti zlahka, nalajše se jih dobi na strel tako, da se lovec skrile v grmovje in čaka tako dolgo, da se mu približajo. Druga težkoča pa ležopet ta, da se ne streljajo s puškami, ker bi se tako pokvarilo perle, ampak z lokli. Domačini, pa tudi drugi lovci mесо pitje navadno pojedjo, perle pa spravijo v šope, kar previdno zavite in potem prodajo prekupčevalcem v pristaniških. Od tu gre perle potem v Singapore, kjer ga sortirajo in odposiljajo v Evropo, Ameriko in drugam. V letu 1911 je dobil lovec na Novi Gvineji 5 nemških mark za šep perle, v Singapore pa je stal že vsak lenši eksemplar po 20 do 40 nemških mark. Nih čudnega potem, če se upirajata proti lenim in redkim račičam prava pokončevalna vojna.

Skriti milijonarji.

Milijonarji zavzemajo navadno zelo odlična mesta. To pa se ne dogaja vedno. Slučaj J. M. Mills, iz Lelethona Buzzarda, ki je zapustil ob svoji smrti štiri milijone funtov, Šterlingov (okoli 40 milijonov dolarjev), ne kazal, da so milijonarji čisto nepoznani. Kateri Aneleži bi na primer stili, da bo Morvici Marcus, samotarček samec, ki je bil vedno zelo revno obložen, zapustil 3 milijone funtov Šterlingov? Živel je prvotno v južni Ameriki, kjer si je pridobil s špekulacijo z dragimi kamni precejšne premoženje, ki ga je prezele pomnožil z borznimi špekulacijami. Po obogatitvi je zapustil London in se nastanil v revni podeželjski hiši, kjer je živel samotarško življenje in je čisto tožil o svoji revščini.

Nenoročeni milijonarji znajo zelo dobro prikrivati svoje premoženje. Alexander Thistlewaye, lastnik rudnika Southwick, je zamenstil leta 1915 polnopravni milijon funtov Sterlingov. Nihče ni sumil, da je tak bogataš živel je skoraj v revščini in ni nikdar zahajal v družbo. Dom je zamenstil samo zvečer, ko si je šel kupiti časopise. Veliko presenečenje Londona je vzbudila tudi zapuščina Karla Morrisona, mamulokturnega trgovca, ki je zamenstil deset milijonov funtov Sterlingov. Razdeljena je bila med njegovega brata, sestro ter dva nečaka, ki so postali naenkrat milijonarji.

Drugi samec je bil lord Cloniarde, ki je umrl leta 1916 in zapustil v testamentu s dvesto besedami nad 2 milijona funtov Šterlingov – največ svetuim vrnika lorda Lascellu. Bil je zelo štrumen. Ob solnih dneh si ga lahko videl sedeti na klopi v nekem predmestnem parku. Obisk si je vedno v delavsko obleko, Wlavorth je londonsko predmestje, kjer stanovali sami reveži. Tam je živel tudi sorobnik milijonar, ne da bi kdo sumil o njegovih milijonih. Velikano premoženja si je s pridnostjo in srečo pridobil tudi Edward Yates, ki je bil sploetka navaden delavec, pozneje pa se povzel do stavbenika. Danes je mnogi lordi londonskih stavb njegova lastnina. Rekord pa je vsakor dosegel Alfred Beit, ki se je podal v Kimberley za šasn odvrtja diamantnih rudnikov z glavnico tisoč funtov Šterlingov. Vrnil se je na Angleško, kjer je umrl leta 1916. Zaprutil je ogromno vsoto 8 milijonov Šterlingov.

Vzrok

»Ti si gotovo odnevedel službo, ker
ne moreš več izhajati s šefom.«
»S šefom? Ja, a s plačo ne.«
Senzacija v hotelu.
»Moram hitro domov!«
»Zakaj?«
»Moja žena me namreč čaka.«
»Olel, to le ravno isti vzrok, vsled ka-
tereга ostanem v restavraciji!«

reviden tat.

Sodnik: »Dobro, če ste s poštenim namenom šli v višo, zakaj ste potem sezuli čevlje?«
Obtoženec: »Čul sem, da imajo v hiši bolnika.«
Žalibog.
»Čul sem, da je tvoj stric tako težko bolan, da lahko računate na vse.«
»Žalibog, ne na vse. Podedovali bomo le polovico.«

Zgodovina rdeče plesalke.

15. oktobra 1916 ob šesti uri zjutraj je bila ustreljena v Parizu slovita plesalka Mata-Hari radi špijonaže v korist Nemčije. Sedaj se vrši na odredbo oblasti dražba stvari, ki so bile last te plesalke in ob tej priliki pričobneže pariški listi zgodovino te slavne plesalke.

Pred vojno so govorili, da je bila Mata-Hari mala indijska plesalka, ki jo je odpeljal neki kapitan angleške indijske armade iz nekega Budhovega templja. V resnici pa je bila Mata-Hari Holandka, ter ji je bilo ime Margareta Zelle. Še kot mlada deklica je postala žena angleškega kapitana Mac Leoda. Pozneje pa se je ločila od svojega moža in je nastopala v raznih varietetnih kot indijska plesalka Mata-Hari. Nastopala je v vseh evropskih glavnih mestih v velikim uspehom, ter je imela povsod brez številnih obdivovalcev. Med temi je bil tudi nemški kronprinc, in mnogi vodilni možje Nemčije. Na dan vojne napovedi leta 1914 je bila pri policijskem predsedniku v Berlinu in je tam obvedovala, da leta 1915 se je vrnila v Pariz, toda francoska policija, kateri je bila označena plesalka kot nevarna oseba, jo je spravila nazaj na mejo. Naslednje leto se je zopet vrnila v Pariz. Policija jo je strogo nadzorovala, toda ugotoviti ni mogla ničesar sumljivega. V Parizu se je plesalka zalubila v nekega ranjenega ruskega stotnika in si je vcepila v glavo, da ga poroči. Ker pa je bil stotnik ubog, je hotela plesalka zaslužiti milijon, da omogoči poroko. Pomnila se je četu francoske špijonaže, da gre v Nemčijo in izšpionira za Francijo nemške vojne tajnosti; za to je zahtevala milijon. Kljub temu, da jo je imela francoska špijonaža na sammu, zlasti še zato, ker je bilo znano, da je bil voditelj nemške špijonaže njen bivši ljubimec, so se z njo dogovorili, nakar je odšla Mata-Hari v Nemčijo. Toda na morju je prestregla njegovo ladjo neka angleška patrulna ladja in jo je izkrcala na španski obali. Podala se je v Madrid, kjer je naletela v nekem prvorazrednem hotelu nemškega atašea von Kalle-

Dejala je, da potrebuje denarja in Kalle je radobrožljavi v Berlin, naj pošlejo »za agencijo H 21«. To brzojavko pa so prestregli na Eifelovem stolpu, kakor tudi odgovor, da naj gre agencij 21 v Pariz, kjer mu bo izplačala neka tuja firma 15.000 frankov. Francija je imela nemški šifrirni ključ in so torej ob brzojavki lahko razumeli. Ko je prišla Mata-Hari v Pariz, so jo v nekem hotelu aretirali. Proces proti njej je bil takrat, pred vojnim sodiščem. Mata-Hari je bila zelo mirna. Sodnikom je izjavila: Kurtizana sem, volhunka pa ne. Zaslusila je bila cela vrsta oseb na vodilnih mestih ki so bili z njo v intimnih odnosih, toda vsi so potrdili, da ni skušala Mata-Hari nikdar izbiti iz njih kakih vojaških ali državnih tajnosti. Bila je obsojena na smrt. V leti je prosila vsak dan za kopeli, kar so ji dovolili. Njen zagovornik jo je skušal rešiti če po obsodbi ni izjavil, da je z njo v drugem stanu; po zakonu se namreč ne sme izvršiti smrtna obsodba nad tako žensko. Toda tudi to ni pomazalo. Zadnje noč sta jo čuvali v celici dve čuvajki. Ko je prišla ura izvršitve obsodbe, so morali plesalko zbudit, ker je spala. Zahtevala je svezje perilo, nato je molila. Vprašala je navzočega oficirja, če bi se mogla rešiti s tem, da bi podala odkritja o nemških agentih. Oficir ji je odvrnil, da eksekucije ne zaradi nobena stvar več. Mirno se je peljala na mesto, kjer se je imela izvršiti obsodba. Vojaki jo tvorilo karé, ko je korakala Mata-Hari mimo. Bila je mirna. Oddelek lovcev je izvršil smrtno obsodbo, plesalka je bila takoli mrtva.

Slabi časi za razočarane zakone.

Kakor znanino, je bila Reka do rimskega sporazuma Elodorado za vse predčasno razčarane zakone. Na Reki se je vsak lahko tako hitro ločil, kakor se v Ameriki lahko hitro poročil. Razčaraneec je moral nastati državljan po madžarskih zakonih, vse drugo pa se je potem zgodilo kar avtomatično. Sedaj pa je Reka pod Italijo in italijanski zakon ne pozna nobene razporeke. Po madžarskem zakonu se moreno poročiti na podlagi medsebojne želje hitro in brez bolečin ločiti, ker pa ni tozadevnega sporazuma, se more navesti zakonski prekršek in vse je v redu. Reka je imela brez pretiravanja največ dohodkov od ločitvene industrije: gostilničarji in odvledniki so se imeli vedno dobro. Zlasti v zadnjih tednih, ko so pričakovali aneksijo kot kotovo stvar. Kdor ni mogel sam na Reko, je opravič zanj odgovoren. Neka dama je končala pismo na svojega odvlednika z besedami: Ločitev ali smrt! »Odrešene« na »odrešeni« Reki čakajo sedaj slabi časi. Italijanska vlada je namreč dolročila, da oni Italijani, ki so si pridobili reško meščanstvo, niso več italijanski državljani. To je sklenila italijanska vlada pred 2 mesecema. In sedaj? Reka je postala italijanska in z njo vsi njeni državljani. Kaj bo torej s srečno-nesrečnimi razporočeniimi?

DVA NESREČNIKA.

Nek znanstvenik, ki je potoval po svetu, je obiskal v velikem mestu tudi buncinico. Predstojnik zdravnik le spremljal gosta po zavodu. Najprej mu je pokazal nevarne blaznike. Med drugimi sta viedla čilveka. Ki se je gugal na gugalnem konju. Zdravnik pribavuje: »Težaven slučaj. Mož se je zaljubil v neko dekle, in ker ga le dekle odbilo, le znorel: sedaj se guckje ves hožil dan na tem konju.«

Prideta tudi v oddelok, kjer so bili zaprti nevarni blazniki. Tam so imeli enačnega posebnega besnega, ki si le na vsak način hotel vzeti življenje. Bil je gumijastimi stenami, kaŕti venomer se je z glavo zaletaval v steno. »Ta reveŕ,« je pojasnil zdravnik, »le pa poroči onn deklko, ki le odbila vstega, ki se sedaj ves dan guglje na konju.«

KINO... TIVOLI predvaja
od 13. do 16. marca
Pravo prve noči

Historična drama v 5 dej. v glav.
vlogi **Rudolf - Klein Rooge.**

Kino „Ljubljanski dvor“

13. do 15. marca

Krasen film v snegu in ledu!

Snežni raj

Ljubavna drama v 6 dej. v glavni
vlogi **Bruno Kastner.**

Ljuba Jurkovič: Kotarke, pesmi za narod. Izdala »Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani«. Cena Din. 30.— V lepeš srbskem narodnem desetercu je izdal g. L. D. Jurkovič odlično zbirko pesmi za narod. Pesmi so polne poezije in folklornih slik onega dela Dalmacije, ki ga nam hoče on opisati, a kateri del je najmanj poznan. V selih so še zelo dobro ohranjene narodne pesmi in narodni običaji: Iz teh krajev so izšle zelo lepe in znane pesmi, kakor: »O meci Janj-kovič Stojana«, »O sestri Smilanič lilje«, »O kotarskim hajducima i serdarima« i. t. d. G. Jurkovič, ki ima posebno dikcijo narodnih pesmi, zelo dobro pojmuje dušo prostega seljaka in zna, da jo poda v jasnih in preprostih stihih. Pesmi so razdeljene s posebnim razumevanjem in okusom: Uvodni pesem. Pesem veselja in lepote. Pesmi borbe in življenja. Pesmi prosvete in nade. Pesmi rodoljublja in svobode. Zaključna pesem. Tem pesmim so pridejani dobri prevodi škotskih narodnih balad. Čeprav so pesmi pisane za prosti narod, v njegovih pesmih in njegovem jeziku, in za njegovo izobrazbo, vendar priporočamo te pesmi vsakemu, ki želi spoznati dušo našega naroda in uživati lepoto našega jezika. Izdala zbirke je zelookusna in lepa. Posebno se odlikuje originalna naslovsna stran. Naroda se v »Zvezni knjigarni« v Ljubljani, Marjini tre št. 8 in v vseh večjih knjigarnah.

Ali si član Jugoslovenske Maticе?

(Nadalievanje)

pravo »Sijajni uspehi na pravo »Nar. Dnevnik«.

Boljši obrtnik

...li se seznaniti v svrhu prija-
...ljivstva z gospodino ali vdovo
...niten in izključena. Dopisi s
...nim naslovom in silko na
pravo lista. Tjnost zajamčena.

Automobil

...aurin i Klement 12/14 HP, s
...dežem, sport karoserija vse
...mpletno v najboljšem stanju
...roda. Ponudbe pod šifro:
...ziska cena" na upravo lista.

Dva mlada obrtnika

...lita ženazna z mladimi gospo-
...dnami od 18—20 let z nekaj
...moženja. Ponudbe s sliko
...d »Slavček I.« in »Kantarček
...« — na upravo lista ali pa

Pravo

ERENYI DIANA

francosko vinsko žganje

se uporablja redno za čiščenje ust in
preprečuje obolenje na kataru in in-
fluenci.

Dobiva se povsod!

Pazite na ime „DIANA“!

Mala steklenica	Din 9—
Srednja steklenica	" 24—
Velika steklenica	" 48—

Generalno zastopstvo in depot:
Jugopharmacia d. d.,
Diana-oddelek, Zagreb, Prilaz 12.

vso ali delno oskrbo v na-
Ponudbe pod »Učenka“, na
upravo lista.

Posestvo

*/ ure od podstaje Rimske To-
plice ali Zidanimiti, ki obstoja
iz 9 oravov lepe rodovitne zem-
lje, nekaj gozda in novim vin-
ogradom ter lep sadonostnik,
hišo, gosp. poslopje in klet vse
v dobrem stanju naproday radi
preselitve. Redi se lahko 2 go-
vedi, ter pridelata toliko, da so
mala družina lahko preživlja.
Cena 154.000 K. Natančnejša
pojasnila pri g. Drago Ulaga,
Šmarjeta, Rimske toplice. —
Vprašanjem naj se priloži
znakma!

V nobeni hiši

naj ne manjka knjiga „Babi-
lonska uganka“. Dobi se v vsah